

Sporazum
o zračnom prometu
između
Bosne i Hercegovine
i
Islamske Republike Pakistan

Sadržaj

	Strana(e)
Uvod	3
Član 1. – Definicije	4
Član 2. – Dodjela prava	6
Član 3. – Odabir i dozvola za rad	7
Član 4. – Odbijanje davanja, povlačenje i ograničenje dozvola	8
Član 5. – Primjena zakona	9
Član 6. – Direktni tranzit	10
Član 7. – Priznavanje potvrda	11
Član 8. – Bezbjednost	12
Član 9. – Sigurnost u zrakoplovstvu	13
Član 10. – Sigurnost putničkih dokumenata	15
Član 11. – Putnici koji se ne mogu primiti bez dokumenata i deportovane osobe	16
Član 12. – Korisničke naknade	17
Član 13. – Carinske takse	18
Član 14. – Oporezivanje	19
Član 15. – Fer konkurencija	20
Član 16. – Kapacitet	21
Član 17. – Određivanje cijena (tarife)	22
Član 18. – Zaštitne mjere	24
Član 19. – Zakoni o konkurenciji	25
Član 20. – Konverzija valute i slanje zarade	27
Član 21. – Prodaja i trgovina proizvodima zračnog prometa	28
Član 22. – Osoblje koje nema lokalno državljanstvo i pristup lokalnim uslugama	29
Član 23. – Promjena propisanih razmjera	30
Član 24. – Postupanje na tlu	31
Član 25. – Kodšering i mehanizmi suradnje	32
Član 26. – Iznajmljivanje letjelica	33
Član 27. – Intermodalne usluge	34
Član 28. – Sistemi kompjuterske rezervacije (CRS)	35
Član 29. – Zabrana pušenja	36
Član 30. – Zaštita prirodnog okoliša	37
Član 31. – Statistika	38
Član 32. – Konsultacije	39
Član 33. – Razrješavanje sporova	40
Član 34. – Izmjene	42
Član 35. – Multilateralni sporazumi	43
Član 36. – Prestanak važenja sporazuma	44
Član 37. – Registracija kod ICAO	45
Član 38. – Stupanje na snagu	46

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Islamske Republike Pakistana (u daljem tekstu "Sporazumne strane");

Kao članice Konvencije o Međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, otvorenoj za potpisivanje u Čikagu, 7. decembra 1944. godine;

U želji da promoviraju međunarodni sistem zrakoplovstva koji se zasniva na konkurenciji između zrakoplovnih prijevoznika na tržištu uz minimalno uplitanje vlade i regulativa;

U želji da olakšaju širenje mogućnosti međunarodnog zračnog prometa;

Prepoznajući da efikasan i konkurentan međunarodni zračni promet poboljšava trgovinu, dobrobit potrošača i ekonomski razvoj;

U želji da omoguće zrakoplovnim prijevoznicima da ponude javnosti koja putuje i prometuje raznovrsne opcije usluga [po najnižim cijenama koje nisu diskriminirajuće i ne predstavljaju zloupotrebu dominantne pozicije], i u želji da ohrabre pojedinačne zrakoplovne prijevoznike da razviju i implementiraju nove i konkurentne cijene; i

U želji da osiguraju najviši nivo bezbjednosti i sigurnosti u međunarodnom zračnom prometu i potvrđujući još jednom svoju ozbiljnu zabrinutost zbog djela i prijetnji protiv sigurnosti aviona, koje ugrožavaju sigurnost osoba i imovine, negativno utječući na aktivnosti zračnog prometa, i potkopavajući povjerenje javnosti u sigurnost civilnog zrakoplovstva.

Dogovorile su se kao što slijedi:

Član 1. Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma, ako drugačije nije utvrđeno, pojam:

- a) "zračni promet" označava javni prijevoz avionom putnika, prtljaga, tereta i pošte, posebno ili u kombinaciji, za naknadu ili iznajmljivanje;
- b) "nadležna tijela zračnog prometa" označava, u slučaju Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara – Ministarstvo komunikacija i prometa – Direkciju civilnog zrakoplovstva i u slučaju Islamske Republike Pakistan, Generalnog direktora civilnog zrakoplovstva, kao što odgovara njihovim funkcijama; ili u oba slučaja bilo koje tijelo ili osobu ovlaštenu da vrši funkcije navedenih tijela u tom trenutku;
- c) "Sporazum" označava ovaj sporazum, njegov Aneks i bilo koje izmjene na to;
- d) "kapacitet" je iznos usluga osiguranih sporazumom, obično mjeren brojem letova (frekvencijama) ili sjedištima ili tonama tereta ponuđenim na tržištu (između dva grada ili iz države u državu) ili na liniji tokom određenog perioda, kao što je dnevno, sedmično, sezonski ili godišnje.
- e) "Konvencija" označava Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu otvorenu za potpisivanje u Čikagu 7. decembra 1944. godine, i uključuje svaki aneks usvojen prema članu 90. te konvencije i bilo koji amandman aneksa ili konvencije prema članu 90. i 94. ukoliko su ti aneksi i amandmani postali važeći za obje Sporazumne strane;
- f) "odabrani zrakoplovni prijevoznik" označava zrakoplovnog prijevoznika koji je odobren i ovlašten u skladu sa članom 3. ovog Sporazuma;
- g) "domaći zračni promet" je zračni promet u kojem se putnici, prtljag, teret i pošta koji su ukrcani na teritorije jedne države prijevoze do druge tačke na teritoriji iste te države;
- h) "ICAO" označava Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva;
- i) "intermodalni zračni promet" označava javni prijevoz avionom i jednim ili više površinskih modela prometa putnika, prtljaga, tereta i pošte, pojedinačno ili u kombinaciji, za naknadu ili iznajmljivanje;
- j) "međunarodni zračni promet" je zračni promet u kojem se putnici, prtljag, teret i pošta koji su ukrcani na teritorije jedne države prijevoze u drugu državu;
- k) "sporazumna strana" je država koja je zvanično pristala da se obaveže ovim sporazumom;

- l) „cijena" ili "tarifa" označava bilo koju taksu, cijenu ili naknadu za prijevoz putnika, prtljaga i/ili tereta (isključujući poštu) u zračnom prometu (uključujući bilo koju drugu vrstu prometa u vezi s tim) koje naplaćuju zrakoplovni prijevoznici, uključujući njihove agente, i uvjete koji određuju postojanje takvih taksi, cijena ili naknada;
- m) "teritorija" u vezi sa državom označava zemljišno područje i teritorijalne vode vezane uz to i zračni prostor iznad njih pod nadležnošću te države ima značenje dodijeljeno mu u članu 2. Konvencije;
- n) "korisničke naknade" označava naknade koje ovlaštena tijela naplaćuju zrakoplovnim prijevoznicima ili koje su oni odobrili za naplatu, u svrhu osiguranja imovine ili objekata aerodroma ili objekata za zračnu navigaciju ili objekata ili službi za sigurnost zrakoplovstva, uključujući službe i objekte u vezi s tim, za avione, njihovu posadu, putnike i teret; i
- o) "zračni promet", "međunarodni zračni promet", "zrakoplovni prijevoznik" i "zaustavljanje u nekomercijalne svrhe" imaju značenje određeno u članu 96. Konvencije.

Član 2. Dodjela prava

1. Svaka Sporazumna strana daje drugoj Sporazumnoj strani prava tačno navedena u ovom Sporazumu u svrhu obavljanja međunarodnog zračnog prometa na linijama navedenim u Rasporedu linija.
2. Prema odredbama ovog Sporazuma, zrakoplovni prijevoznici koje je odredila svaka Sporazumna strana uživat će sledeća prava:
 - a) pravo da nadlijeću teritoriju druge Sporazumne strane bez slijetanja;
 - b) pravo da se zaustavljaju na teritoriji druge Sporazumne strane u svrhe koje nisu prometne prirode; i
 - b) druga prava određena ovim Sporazumom.
3. Zrakoplovni prijevoznici svake od Sporazumnih strana, pored onih odabranih u članu 1. (Odabir) ovog Sporazuma, takođe će uživati prava navedena u paragrafima 2 a) i b) ovog člana.
4. Ništa iz paragrafa 2. neće prenositi pravo na određenog zrakoplovnog prijevoznika(e) jedne Sporazumne strane da primi na letjelicu, na teritoriji druge Sporazumne strane, putnike, teret i poštu, za naknadu, do druge tačke na teritoriji druge Sporazumne strane.

Član 3.
Odabir i dozvola za rad

1. Svaka Sporazumna strana će imati pravo da u pismenoj formi dostavi drugoj Sporazumnoj strani jednog ili više zrakoplovnih prijevoznika odabranih u svrhu obavljanja dogovorenog zračnog prometa ili promijeni taj odabir.
2. Po prijemu takvog odabira i aplikacije od strane odabranog zrakoplovnog prijevoznika, u formi i načinu propisanim za dozvolu za rad [i tehničku dozvolu], svaka Sporazumna strana će dati odgovarajuću dozvolu za rad sa minimumom proceduralnog kašnjenja, pod uvjetom:
 - a) da zrakoplovni prijevoznik jeste i ostane u značajnoj mjeri u posjedu i pod efektivnom kontrolom državljana Sporazumne strane koja imenuje zrakoplovnog prijevoznika;
 - b) da Sporazumna strana koja odabira zrakoplovnog prijevoznika postupa u skladu sa odredbama ustanovljenim u Članu 8. (Bezbjednost) i Članu 9. (Sigurnost u zrakoplovstvu); i
 - c) da je odabrani zrakoplovni prijevoznik sposoban da ispuní uvjete propisane zakonima i propisima koje normalno, pri vršenju međunarodnih zrakoplovnih usluga, primjenjuje Sporazumna strana koja prima odabir.

Član 4.
Odbijanje davanja, poništenje i ograničenje dozvola

1. Nadležna tijela zračnog prometa svake Sporazumne strane će imati pravo da odbiju da daju pomenutu dozvolu iz člana (Dozvola za rad) ovog Sporazuma u pogledu zrakoplovnog prijevoznika koga je odabrala druga sporazumna strana i da poništi, privremeno obustavi ili nametne uvjete za takve dozvole, privremeno ili trajno:
 - a) u slučaju da nisu ubijeđeni da zrakoplovni prijevoznik jeste i ostane u značajnoj mjeri u posjedu i pod efektivnom kontrolom državljana Sporazumne strane koja imenuje zrakoplovnog prijevoznika,
 - b) u slučaju neuspjeha Sporazumne strane koja odabira zrakoplovnog prijevoznika da postupi u skladu sa odredbama ustanovljenim u članu 8. (Bezbjednost) i članu 9. (Sigurnost u zrakoplovstvu); i
 - c) u slučaju neuspjeha tako odabranog zrakoplovnog prijevoznika da se pokaže sposobnim da ispuní druge uvjete propisane zakonima i propisima koje normalno, pri vršenju međunarodnih zrakoplovnih usluga, primjenjuje Sporazumna strana koja prima odabir.

Član 5. Primjena zakona

1. Zakoni i propisi jedne Sporazumne strane koji uređuju ulazak u i izlazak aviona koji vrši međunarodne zrakoplovne usluge iz njene teritorije ili funkcioniranje i navigaciju takvog aviona dok je na njenoj teritoriji, bit će primijenjeni na avion odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane.
2. Zakoni i propisi jedne Sporazumne strane koji se odnose na ulazak u, zadržavanje i izlazak putnika, posade i tereta, uključujući poštu, iz njene teritorije, kao što su oni koji se tiču imigracije, carina, valute i zdravlja i karantina primjenjivat će se na putnike, posadu, teret i poštu koje prijevozi avion odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane dok se nalaze na rečenoj teritoriji.
3. Nijedna Sporazumna strana neće dati prednost svom ili nekom drugom zrakoplovnom prijevozniku u odnosu na odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane uključenom u sličan međunarodni zračni promet u primjeni njenih imigracionih, carinskih, vezanih za karantin i sličnih propisa.

Član 6.
Direktni tranzit

Putnici, prtljag i teret u direktnom tranzitu kroz teritoriju bilo koje od Sporazumnih strana, a koji ne napuštaju područje aerodroma rezervirano za takve svrhe, neće podlijegati bilo kakvom pregledu osim iz razloga sigurnosti u zrakoplovstvu, kontrole narkotika, prevencije ilegalnog ulaska ili u posebnim okolnostima.

Član 7.
Priznavanje potvrda

1. Potvrda o sposobnosti za letenje, potvrda o nadležnosti i dozvole izdate ili ocijenjene važećim od strane jedne Sporazumne strane i još uvijek na snazi, bit će priznate kao važeće od strane druge Sporazumne strane u svrhu vršenja dogovorenih usluga pod uvjetom da su zahtjevi pod kojima su takve potvrde i dozvole izdate ili ocijenjene važećim, jednake ili iznad minimuma standarda koji mogu biti ustanovljeni u skladu sa Konvencijom.
2. Ako privilegije ili uvjeti dozvola ili potvrda navedenih u gornjem paragrafu 1. izdatih od strane nadležnih tijela zračnog prometa jedne Sporazumne strane bilo kojoj osobi ili odabranom zrakoplovnom prijevozniku ili u pogledu aviona koji se koristi za vršenje dogovorenih usluga, dozvoljavaju razliku između minimuma standarda ustanovljenih Konvencijom i razlike koja je prijavljena kod Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva, druga Sporazumna strana može zahtijevati konsultacije između nadležnih tijela zračnog prometa u cilju pojašnjenja predmetne prakse.
3. Svaka Sporazumna strana, međutim, zadržava pravo da odbije da prizna, u svrhu nadlijetanja ili slijetanja na njenoj teritoriji, potvrde o nadležnosti i dozvole date njenim državljanima od strane druge Sporazumne strane.

Član 8. Bezbjednost

1. Svaka Sporazumna strana može u bilo koje vrijeme zahtijevati konsultacije u vezi standarda bezbjednosti koje podržava druga Sporazumna strana u oblastima koje se tiču objekata zračnog prometa, posade letjelice, aviona i funkcioniranja aviona. Ovakve konsultacije će se održati u roku od trideset dana od dana podnošenja zahtjeva.
2. Ako, nakon ovakvih konsultacija, jedna Sporazumna strana otkrije da druga Sporazumna strana ne održava i ne sprovodi efikasno bezbjedonosne standarde u oblastima navedenim u paragrafu 1. koji zadovoljavaju Standarde ustanovljene u isto vrijeme u skladu sa Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (dok 7300), druga Sporazumna strana će biti obaviještena o ovim otkrićima i o koracima koji se smatraju neophodnim kako bi se postigao sklad sa ICAO (Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva) standardima. Druga Sporazumna strana će, u dogovorenom vremenskom periodu, provesti odgovarajuće korektivne mjere.
3. U skladu sa članom 16. Konvencije, dalje je dogovoreno da, bilo koji avion, kojim upravlja ili se to čini u ime zrakoplovnog prijevoznika jedne Sporazumne strane, na putu ka ili iz teritorije druge Sporazumne strane, može, dok je na teritoriji druge Sporazumne strane, biti predmet pretrage od strane ovlaštenih predstavnika druge Sporazumne strane, pod uvjetom da ovo ne uzrokuje nerazumno kašnjenje u radu aviona. Pored obaveza pomenutih u članu 33. Čikaške Konvencije, svrha ove pretrage je da potvrdi validnost relevantne dokumentacije letjelice, dozvola njene posade, kao i da su oprema aviona i stanje aviona u skladu sa standardima ustanovljenim u isto vrijeme u skladu sa Konvencijom.
4. Kada je hitna akcija neophodna da bi se osigurala bezbjednost rada zrakoplovnog prijevoznika, svaka Sporazumna strana zadržava pravo da odmah suspenduje ili promijeni dozvolu za rad zrakoplovnom prijevozniku ili prijevoznicima druge Sporazumne strane.
5. Svaka aktivnost jedne Sporazumne strane u skladu sa gornjim paragrafom 4. bit će prekinuta kada osnova za preduzimanje te aktivnosti prestane da postoji.
6. Vezano za paragraf 2. ako jedna Sporazumna strana ostane u neskladu sa ICAO standardima po isteku dogovorenog vremenskog perioda, Generalni sekretar ICAO će biti obaviješten o istom. On će takođe biti obaviješten o naknadnom zadovoljavajućem razrješenju situacije.

Član 9. Sigurnost u zrakoplovstvu

1. U skladu da svojim pravima i obavezama prema međunarodnom zakonu. Sporazumne strane potvrđuju da njihove obaveze, koje imaju jedni prema drugima, da štite sigurnost civilnog zrakoplovstva od akata nezakonitog djelovanja, čini integralni dio ovog Sporazuma. Bez ograničavanja uopštenosti njihovih prava i obaveza prema međunarodnom zakonu, Sporazumne strane će naročito djelovati u skladu sa odredbama Konvencije o napadima i nekim drugim aktima počinjenim na letjelicama, potpisane u Tokiju 14. septembra 1963. godine, Konvencije o zabrani nezakonitog zauzimanja letjelice, potpisane u Hagu 16. decembra 1970. godine i Konvencije o zabrani nezakonitih akata protiv sigurnosti u civilnom zrakoplovstvu, potpisane u Montrealu 23. septembra 1971. godine, njenog prpratnog Protokola za suzbijanje nezakonitih akata nasilja na aerodromima koji služe međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, potpisanog u Montrealu 24. februara 1988. godine, kao i u skladu sa bilo kojom drugom konvencijom i protokolom koji se odnose na sigurnost u civilnom zrakoplovstvu, a koje podržavaju obje Sporazumne strane.
2. Sporazumne strane će, na zahtjev, osigurati jedna drugoj svu potrebnu pomoć u spriječavanju akata nezakonitog zauzimanja civilne letjelice i drugih nezakonitih akata protiv sigurnosti ovakvih letjelica, njihovih putnika i posade, aerodroma i objekata za zračnu navigaciju i svih drugih prijetnji sigurnosti civilnog zrakoplovstva.
3. Sporazumne strane će, u svojim međusobnim odnosima, djelovati u skladu sa odredbama ustanovljenim od strane ICAO i određenim kao Aneksi Konvencije; zahtijevat će da operatori na letjelicama njihovog registra ili operatori na letjelicama koji imaju osnovno poslovno sjedište ili stalni boravak na njihovoj teritoriji i operatori na aerodromima na njihovoj teritoriji djeluju u skladu sa ovakvim odredbama o sigurnosti u zrakoplovstvu. [Svaka Sporazumna strana će obavijestiti drugu Sporazumnu stranu o svakoj razlici između njenih državnih propisa i praksi i standardima sigurnosti u zrakoplovstvu koji su dio Aneksa. Bilo koja Sporazumna strana može u bilo koje vrijeme zahtijevati hitne konsultacije sa drugom Sporazumnom stranom radi razmatranja ovakvih razlika.]
4. Svaka Sporazumna strana je saglasna da se od ovakvih operatera letjelica može zahtijevati da se pridržavaju odredbi sigurnosti u zrakoplovstvu iz gornjeg paragrafa 3) zahtijevanih od druge Sporazumne strane za ulazak u, izlazak iz ili dok su na teritoriji te druge Sporazumne strane. Svaka Sporazumna strana će osigurati primijenjivanje adekvatnih mjera i njihovu efikasnu primjenu na njoj teritoriji kako bi se zaštitila letjelica i izvršila inspekcija putnika, posade, prenosivih artikala, prtljaga, tereta i zrakoplovnih zaliha prije i u toku ukrcavanja putnika ili utovara tereta. Svaka Sporazumna strana će takođe uzeti u obzir svaki zahtjev druge Sporazumne strane koji se

odnosi na razumne specijalne mjere sigurnosti, kako bi se tretirala određena prijetnja.

5. Kada se dogodi neki incident ili prijetnja u vidu nezakonitog oduzimanja civilne letjelice ili neki drugi nezakoniti akt protiv sigurnosti ovakve letjelice, njenih putnika i posade, aerodroma ili objekata za zračnu navigaciju, Sporazumne strane će pomagati jedna drugoj olakšavajući komunikaciju i sprovodeći druge odgovarajuće mjere koje imaju za cilj da brzo i sigurno prekinu ovakav incident ili prijetnju.
6. Svaka Sporazumna strana će imati pravo da, u roku od šezdeset (60) dana od dana prijema obavjesti (ili drugom ovakvom roku koji može biti dogovoren između nadležnih tijela zračnog prometa), njena nadležna tijela zračnog prometa, na teritoriji druge Sporazumne strane, izvrše procjenu mjera sigurnosti koje se sprovode, ili se planiraju sprovesti, od strane operatera letjelica u pogledu letova koji dolaze ili odlaze sa teritorije prve Sporazumne strane. Administrativni sporazum za izvođenje ovakvih procjena bit će dogovoren između nadležnih tijela zračnog prometa i sproveden bez zastoja tako da se osigura da procjene budu ekspeditivno izvršene.
7. Kada Sporazumna strana ima razumne osnove da smatra da je druga Sporazumna strana odstupila od odredbi ovog člana, prva Sporazumna strana može zahtijevati konsultacije. Ovakve konsultacije će početi u roku od petnaest (30) dana od dana prijema ovakvog zahtjeva od bilo koje od Sporazumnih strana. Neuspjeh u postizanju zadovoljavajućeg dogovora u roku od petnaest (30) dana od dana početka konsultacija predstavljat će osnov za odbijanje davanja, poništavanje, suspendiranje ili nametanje uvjeta za dozvole zrakoplovnog prijevoznika ili zrakoplovnih prijevoznika odabranih od strane druge Sporazumne strane. Kada je to opravdano hitnošću, ili prevencijom daljeg neusaglašavanja sa odredbama ovog člana, prva Sporazumna strana može uvesti privremenu mjeru u bilo koje vrijeme.

Član 10.
Sigurnost putničkih dokumenata

1. Svaka Sporazumna strana je saglasna da usvoji mjere da bi se osigurala sigurnost njenih pasoša i drugih putničkih dokumenata.
2. U ovom smislu, svaka Sporazumna strana je saglasna da uspostavi kontrolu u zakonskom kreiranju, izdavanju, verifikaciji i korišćenju pasoša i drugih putničkih dokumenata i ličnih dokumenata izdatih od strane ili u ime te Sporazumne strane.
3. Svaka Sporazumna strana je takođe saglasna da ustanovi ili poboljša proceduru da bi osigurala da su putnička i lična dokumenta koja ona izdaje takvog kvaliteta da se ne mogu lako zloupotrijebiti i ne mogu se lako nezakonito mijenjati, kopirati ili izdavati.
4. U skladu sa gornjim ciljevima, svaka Sporazumna strana će izdavati njene pasoše i druga putnička dokumenta u skladu sa ICAO dok. 9303, Putnička dokumenta koja se mašinski čitaju: Dio 1 B Pasoši koji se mašinski čitaju, Dio 2. B Vize koje se mašinski čitaju, i/ili Dio 3. B Veličina 1 i Veličina 2 Zvanična putnička dokumenta koja se mašinski čitaju.
5. Svaka sporazumna strana je takođe saglasna da razmijeni operativne informacije koje se tiču lažnih i krivotvorenih putničkih dokumenata, kao i da saraduje sa drugom da ojača otpor prema prevarama vezanim za putnička dokumenta, uključujući krivotvorenje putničkih dokumenata, korišćenje ispravnih putničkih dokumenata od strane drugih osoba koja se lažno predstavljaju, zloupotrebu autentičnih putničkih dokumenata od strane pravih vlasnika u svrhu pomaganja u činjenju prekršaja, korišćenje dokumenata kojima je istekla validnost ili su povučeni i korišćenje putničkih dokumenata koji su nabavljeni prevarom.

Član 11.

Putnici koji se ne mogu primiti i putnici bez dokumenata i deportovane osobe

1. Svaka Sporazumna strana je saglasna da ustanovi efikasnu graničnu kontrolu.
2. U ovom smislu, svaka Sporazumna strana je saglasna da sprovede Standarde i preporučene prakse Aneksa 9. (Olakšavanje) Čikaške Konvencije, koje se tiču putnika koji se ne mogu primiti i putnika bez dokumenata i deportovanih osoba u cilju poboljšanja saradnje u borbi protiv nezakonite migracije.
3. U skladu sa gornjim ciljevima, svaka Sporazumna strana je saglasna da izda ili da prihvati, zavisno od slučaja, pismo koje se tiče "lažnih, falsifikovanih ili krivotvorenih putničkih dokumenata ili ispravnih dokumenata koje daju na uvid osobe koja se lažno predstavljaju" koje je određeno u Dodatku 9. b) Aneksa 9. (11. izdanje), kada preduzimaju aktivnosti u skladu sa relevantnim paragrafima Poglavlja 3. Aneksa koji se tiče zaplijene lažnih, falsifikovanih ili krivotvorenih putničkih dokumenata.

Član 12.
Korisničke naknade

1. Nijedna Sporazumna strana neće nametati ili dozvoliti nametanje na odabrane zrakoplovne prijevoznike druge Sporazumne strane korisničkih naknada viših od onih nametnutih njenim zrakoplovnim prijevoznicima koji obavljaju slične međunarodne usluge.

2. Svaka Sporazumna strana podržat će konsultacije o korisničkim naknadama između svojih kompetentnih tijela za naknade [ili aerodroma ili tijela koja osiguravaju usluge zračne navigacije] i zrakoplovnih prijevoznika koji koriste usluge i objekte koje osiguravaju ta tijela za naknade [ili tijela koja osiguravaju usluge], gdje je to moguće preko predstavničkih organizacija tih zrakoplovnih prijevoznika. Razumne obavijesti o svim prijedlozima za promjene u korisničkim naknadama bit će date ovim korisnicima da bi im se omogućilo da izraze svoja mišljenja prije uvođenja promjena. Svaka Sporazumna strana će takođe podržati svoja kompetentna tijela za naknade [ili tijela koja osiguravaju usluge] i ove korisnike u razmjeni odgovarajućih informacija koje se tiču korisničkih naknada.

Član 13. Carinske takse

1. Svaka Sporazumna stranke će na osnovu reciprociteta izuzeti odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane, koliko je to god moguće u skladu sa njenim državnim zakonima, od [uvozna organičenja] carinskih taksi, poreza na promet, inspeksijskih naknada i drugih državnih poreza i taksi [koji se ne zasnivaju na troškovima usluga osiguranih po dolasku] na letjelicu, gorivo, mazivo, potrošne tehničke zalihe, rezervne dijelove, uključujući motore, redovnu zrakoplovnu opremu, zrakoplovne zalihe i druge predmete [kao što su zaliha zrakoplovnih karata, tovarni listovi, svaki štampani materijal koji nosi štampanu oznaku kompanije i uobičajeni reklamni materijal koji odabrani zrakoplovni prijevoznik besplatno distribuira] namijenjene za korištenje ili se koriste jedino u vezi sa radom ili servisiranjem letjelice odabranog zrakoplovnog prijevoznika ove Sporazumne strane koji obavlja dogovorene usluge.

2. izuzeća data ovim članom primijenjivat će se na predmete pomenute u paragrafu 1:
 - a) unešene na teritoriju jedne Sporazumne strane od strane ili u ime odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane;
 - b) zadržane u letjelici odabranog zrakoplovnog prijevoznika jedne Sporazumne strane po dolasku na ili pri napuštanju teritorije druge Sporazumne strane;
 - c) unešene u letjelicu odabranog zrakoplovnog prijevoznika jedne Sporazumne strane na teritoriji druge Sporazumne strane i namijenjenih za korišćenje u obavljanju dogovorenih usluga;

bilo da se ovakvi predmeti koriste ili troše u potpunosti unutar teritorije Sporazumne strane koja odobrava izuzeće ili ne, pod uvjetom da vlasništvo takvih predmeta nije preneseno na teritoriju pomenute Sporazumne strane.

3. Redovna zrakoplovna oprema, kao i materijali i zalihe koje normalno ostaju na letjelici odabranog zrakoplovnog prijevoznika bilo koje Sporazumne strane, mogu biti istovareni na teritoriji druge Sporazumne strane samo uz odobrenje carinskih tijela te teritorije. U takvom slučaju, mogu biti stavljeni pod nadzor navedenih tijela do trenutka kada opet mogu biti izvezene ili drugačije razmještene u skladu sa carinskim propisima.

Član 14. Oporezivanje

1. Profit ili prihod od rada letjelice u međunarodnom prometu, koji je ostvario zrakoplovni prijevoznik jedne Sporazumne strane, uključujući učešće u komercijalnim dogovorima između zrakoplovnih prijevoznika ili zajedničke poslovne poduhvate, bit će izuzeti od bilo kog poreza na profit ili prihod nametnutog od strane vlade druge Sporazumne strane.
2. Kapital i imovina zrakoplovnog prijevoznika jedne Sporazumne strane koji se odnose na rad zrakoplova u međunarodnom prometu bit će izuzeti od svih poreza na kapital i imovinu nametnutih od strane vlade druge Sporazumne strane.
3. Dobit od prenosa vlasništva letjelice koja radi u međunarodnom prometu i pokretne imovine koja je potrebna za rad takve letjelice, koju je ostvario zrakoplovni prijevoznik jedne Sporazumne strane, bit će izuzeti od bilo kakvog poreza na dobit nametnutog od strane vlade druge Sporazumne strane.
4. Svaka Sporazumna strana će na osnovu reciprociteta odobriti olakšice na porez na dodatnu vrijednost ili slične indirektno poreze na robu i usluge kojima se snadbijeva zrakoplovni prijevoznik koga je odabrala druga Sporazumna strana, i koristi ih za svoje obavljanje međunarodnih zrakoplovnih usluga. Takve poreske olakšice mogu biti u obliku izuzeća ili naknade.]

Član 15.
Fer konkurencija

Svaka Sporazumna strana je saglasna:

- a) da će svaki odabrani zrakoplovni prijevoznik imati fer i jednaku mogućnost da konkuriše u osiguravanju međunarodnog zračnog prometa koji pokriva ovaj sporazum; i
- b) da preduzme aktivnosti da eliminira sve oblike diskriminacije ili nepravednih praksi konkurencije koje štetno utječu na konkurentnu poziciju odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane.

Član 16. Kapacitet

1. Objekti za zračni promet dostupni putujućoj javnosti trebali bi biti u bliskoj vezi sa potrebama javnosti za takvim prometom.
2. Odabrani prijevoznik ili prijevoznici svake Sporazumne strane imat će fer i jednaku mogućnost da rade na bilo kojoj dogovorenoj liniji između teritorija dvije Sporazumne strane.
3. Svaka Sporazumna strana će uzeti u obzir interese zrakoplovnih prijevoznika druge Sporazumne strane tako da ne utječe neopravdano na njihovu mogućnost da ponude usluge pokrivena ovim Sporazumom.
4. Zrakoplovni promet koji će obavljati zrakoplovni prijevoznik odabran u skladu sa ovim Sporazumom zadržat će kao svoj primarni cilj osiguranje kapaciteta adekvatnog prometnim zahtjevima između države čiji je ovaj zrakoplovni prijevoznik državljanin i države koja je konačni cilj takvog prometa. Pravo da, prilikom takvih usluga, utovaraju ili istovaraju u međunarodnom zračnom prometu koji se upućuje i dolazi iz trećih zemalja na tački ili tačkama na linijama određenim ovim Sporazumom, ako je to dogovoreno, bit će korišteno u skladu sa opštim principima uobičajenog razvoja međunarodnog zračnog prometa kojih se pridržavaju obje Sporazumne strane i bit će podložni općem principu da se kapacitet odnosi na:
 - a) prometne potrebe između zemlje porijekla ili zemalja koje su konačna odrednica tog prometa;
 - b) potrebe u oblastima preko kojih djeluje zrakoplovni prijevoznik; i
 - c) prometne potrebe područja kroz koje zrakoplovni prijevoznik prolazi, nakon što se uzme u obzir lokalni i regionalni promet.
5. Konsultacije između Sporazumnih strana bit će dogovorene kada god neka Sporazumna strana zathijeva da kapacitet osiguran ovim Sporazumom bude ponovo razmotren da bi se osigurala primjena principa Sporazuma koji uređuju obavljanje zrakoplovnog prometa.

Član 17.
Određivanje cijena (tarifa)

1. Tarife koje će se naplaćivati od strane odabranog zrakoplovnog prijevoznika ili zrakoplovnih prijevoznika jedne Sporazumne strane, za usluge koje pokriva ovaj Sporazum bit će određene na razumnom nivou, u dužno poštovanje svih relevantnih faktora, uključujući interese korisnika, troškove rada, karakteristike usluge, razuman profit, tarife drugih zrakoplovnih prijevoznika i druge komercijalne momente na tržištu.
2. Tarife će, kad god je to moguće, biti dogovorene između zrakoplovnih prijevoznika obje Sporazumne strane, nakon razgovora kako je potrebno sa njihovim vladama i, ako je to primjenjivo, konsultacija sa drugim zrakoplovnim prijevoznicima. Takav dogovor će, kad god je to moguće, biti postignut korištenjem odgovarajućih međunarodnih mehanizama za koorninaciju tarifa. U slučaju nepostizanja ikakvog multilateralnog ili bilateralnog sporazuma, svaki zrakoplovni prijevoznik može pojedinačno odrediti tarife.
3. Svaka Sporazumna strana može zahtijevati obavijest ili registriranje tarifa predloženih od strane odabranog zrakoplovnog prijevoznika ili zrakoplovnih prijevoznika [druge Sporazumne strane] [obje Sporazumne strane]. za prijevoz do ili sa njene teritorije. Takva obavjest ili registriranje može se zahtijevati u roku od ne više od 90 dana prije predloženog datuma uvođenja. U posebnim slučajevima, ovaj period može biti skraćen.
4. Tarife koje će naplaćivati odabrani zrakoplovni prijevoznici Sporazumnih strana za prijevoz između njihovih teritorija, podlijeget će procesu dobijanja odobrenja od strane obje Sporazumne strane. Tarife koje će naplaćivati odabrani zrakoplovni prijevoznik jedne Sporazumne strane za prijevoz između teritorije druge Sporazumne strane i teritorije treće strane za usluge koje pokriva ovaj sporazum, podlijeget će zahtjevima za dobijanje odobrenja druge Sporazumne strane.
5. Odobrenje tarifa koje proizilazi iz odredbi gornjeg paragrafa 4. može biti dato isključivo od strane svake od Sporazumnih strana zrakoplovnom prijevozniku/prijevoznicima koji dostavljaju tarife. Međutim, ako neka od Sporazumnih strana nije u pismenoj formi dala drugoj Sporazumnoj strani i/ili zrakoplovnom prijevozniku/prijevoznicima na koje se to odnosi obavjest o neslaganju sa takvim tarifama zrakoplovnog prijevoznika/zrakoplovnih prijevoznika druge Sporazumne strane u roku od 30 dana od dana podnošenja, predmetne tarife će se smatrati odobrenim. U slučaju skraćivanja perioda za podnošenje, u skladu sa paragrafom 3, Sporazumne strane se mogu dogovoriti da se period, unutar koga će se dostavljati bilo koje osporavanje, skрати u odgovarajućem obimu. Nijedna tarifa neće stupiti na snagu ukoliko je bilo koja od Sporazumnih strana izdala obavjest o svom neslaganju [izuzev onih određenih u paragrafu 6. dole]

6. Svaka Sporazumna strana može zahtijevati konsultacije koje se odnose na bilo koju tarifu zrakoplovnog prijevoznika bilo koje od Sporazumnih strana za usluge koje pokriva ovaj Sporazum, uključujući slučajeve gdje je tarifa u pitanju bila predmet obavijesti o neslaganju. Takve konsultacije će biti održane u roku od ne više od 60 dana po prijemu zahtjeva. Sporazumne strane će sarađivati u osiguravanju informacija neophodnih za razumno rješenje pitanja. Ako Sporazumne strane postignu sporazum, svaka Sporazumna strana će uložiti najveći napor u sprovođenje tog dogovora u djelo. Ako se ne postigne sporazum, prevladat će svaka odluka koja osporava neku tarifu.
7. Ako Sporazumne strane ne mogu da riješe neko pitanje koje se odnosi na tarife pomenute u paragrafu 4, spor će biti riješen u skladu sa odredbama člana 33 ovog Sporazuma.
8. Tarife ustanovljene u skladu sa odredbama ovog članka ostat će na snazi, ukoliko ih ne povuče zrakoplovni prijevoznik/prijevoznici koji ih je predao ili dok se ne odobri nova tarifa. Tarifa, međutim, neće biti produžena za više od 12 mjeseci nakon datuma kada bi inače prestala da važi, ukoliko to ne odobre Sporazumne strane. U slučaju kada je tarifa odobrena bez datuma isteka i gdje nije dostavljena i odobrena nova tarifa, ta tarifa će ostati na snazi dok ili bilo koja od Sporazumnih strana na vlastitu inicijativu dostavi obavijest koje prekida njeno odobrenje ili po zahtjevu zrakoplovnog prijevoznika/zrakoplovnih prijevoznika na koje se to odnosi. Takav prekid odobrenja neće se vršiti ako je vrijeme obavijesti manje od 30 dana.
9. Sporazumne strane će nastojati da osiguraju postojanje aktivne i djelotvorne mašinerije u okviru njihove nadležnosti kako bi se istražila kršenja tarifa ustanovljenih u skladu sa ovim članom, od strane bilo kog zrakoplovnog prijevozniku, putničkog ili teretnog agenta, organizatora putovanja, ili tijela koja prosljeđuju tovar. Takođe će osigurati da kršenje takvih tarifa bude kažnjivo mjerama koje će ih odvratiti od toga, na dosljednim i nediskrimirajućim osnovama.

Član 18. Zaštitne mjere

1. Sporazumne strane su saglasne da se stijedeći načini postupanja zrakoplovnih prijevoznika mogu smatrati mogućim nepravičnim konkurentskim načinima postupanja, te zasluživati detaljnije ispitivanje:
 - a) naplaćivanje cijena i tarifa na linijama na nivoima koji su, sve ukupno, nedovoljni da pokriju troškove osiguravanja usluga na koje se odnose;
 - b) dodavanje prevelikog kapaciteta ili frekventnosti usluga;
 - c) predmetni načini postupanja su više trajne prirode nego trenutne;
 - d) predmetni načini postupanja imaju ozbiljan negativan ekonomski efekat na, ili uzrokuju značajnu štetu, drugom zrakoplovnom prijevozniku;
 - e) predmetni načini postupanja odražavaju moguću namjeru ili imaju mogući efekat, na oštećenje, isključenje ili ostranjivanje drugog zrakoplovnog prijevoznika sa tržišta;
 - f) ponašanje koje ukazuje na zloupotrebu dominantne pozicije na liniji.
3. Ako tijela nadležna za zračni promet jedne Sporazumne strane smatraju da aktivnost ili aktivnosti namjeravane ili se vrše od strane odabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane može predstavljati nepravedno konkurentsko ponašanje u skladu sa pokazateljima navedenim u paragrafu 1, oni mogu zathijevati konsultacije u skladu sa članom 32. [Konsultacije] u cilju rješenja problema. Svaki takav zahtjev bit će praćen sa obavijesti o razlozima za takav zahtjev, i konsultacije će početi u roku od 15 dana od dana zahtjeva.
4. Ako Sporazumne strane ne uspiju da riješe problem kroz konsultacije, svaka od Sporazumnih strana može zatražiti mehanizam za razrješenje prema članu 33. [Razrješenje sporova] kako bi se razriješio spor.

Član 19. Zakoni o konkurenciji

1. Sporazumne strane će informirati jedna drugu o njihovim zakonima o konkurenciji, politici i praksama ili promjenama u njima, i bilo kojim specifičnim ciljevima koji proističu iz toga, a koji bi mogli utjecati na obavljanje usluga zračnog prometa koje pokriva ovaj sporazum i identifikovat će tijela odgovorna za njihovo provođenje.
2. Sporazumne strane će, koliko to dozvoljavaju njihovi zakoni i propisi, pomagati zrakoplovnim prijevoznicima drugih Sporazumnih strana tako što će osigurati smjernice o usklađivanju bilo kojeg predloženog načina postupanja zrakoplovnog prijevoznika, sa njihovim zakonima o konkurenciji, politikama i praksama.
3. Sporazumne strane će obavještavati jedna drugu kad god smatraju da postoji nesklad između primjene njihovih zakona o konkurenciji, politikama i praksama i pitanja koja se tiču djelatnosti koje su određene ovim Sporazumom; proces konsultacija sadržan u ovom Sporazumu će, ako to zahtijeva bilo koja od Sporazumnih strana, biti korišten za određivanje postojanja takvog konflikta i traženja načina za njegovo rješavanje ili svođenje na najmanju moguću mjeru.
4. Sporazumne strane će obavještavati jedna drugu o svojim namjerama da otpočnu proceduru protiv zrakoplovnog predstavnika/zrakoplovnih predstavnika one druge Sporazumne strane ili uvođenje bilo kakvih relevantnih privatnih pravnih aktivnosti u skladu sa zakonima o konkurenciji sa kojima se mogu susresti.
5. Bez štete po pravo na djelovanje bilo koje Sporazumne strane, proces konsultacija sadržan u ovom sporazumu koristit će se kad god bilo koja od Sporazumnih strana to zahtijeva i imat će za cilj da identificira pojedinačne interese Sporazumnih strana i moguće implikacije koje mogu proizaći iz određenog djelovanja zakona o konkurenciji.
6. Sporazumne strane će nastojati da postignu dogovor tokom takvih konsultacija, uz dužno poštovanje pojedinačnih interesa svake od Sporazumnih strana i alternativnih sredstava koja bi takođe mogla postići ciljeve tog djelovanja zakona o konkurenciji.
7. U slučaju da se ne postigne dogovor, svaka Sporazumna strana će, u provođenju svojih zakona o konkurenciji, politici i praksama, uzeti u obzir mišljenje koje je izrazila druga Sporazumna strana i imat će obzira prema međunarodnim prijateljskim odnosima, umjerenosti i suzdržljivosti.
8. Sporazumna strana u okviru čijih zakona o konkurenciji je poduzeto privatno pravno djelovanje olakšat će drugoj Sporazumnoj strani pristup relevantnim

sudskim tijelima i/ili, kako to bude odgovaralo, osigurati informacije tom tijelu. Takve informacije mogu uključivati vlastite interese u pogledu vanjskih odnosa, interese druge Sporazumne strane o kojima ju je obavijestila ta Sporazumna strana i, ako je to moguće, rezultate bilo kojih konsultacija sa tom drugom Sporazumnom stranom, a koji se tiču pomenutog djelovanja.

9. Sporazumne strane će sarađivati, do mjere koju ne isključuje njihov državni zakon ili politika i u skladu sa bilo kojim primjenjivim međunarodnim obavezama, u dopuštanju njihovim ~~zrakoplovnim~~ prijevoznicima ili drugim državljanima objavljivanja informacija relevantnih za djelovanje po zakonu o konkurenciji, nadležnim tijelima one druge Sporazumne strane, pod uvjetom da takva saradnja ili objavljivanje ne bi bilo u suprotnosti sa njihovim značajnim nacionalnim interesima.
10. Dok je aktivnost preduzeta od strane tijela nadležnih za zakon o konkurenciji predmet konsultacija sa drugom Sporazumnom stranom, Sporazumna strana na čijoj teritoriji se preduzima aktivnost će se, nakon rezultata tih konsultacija, suzdržati od traženja objavljivanja informacija koje se nalaze na teritoriji druge Sporazumne strane, a ta druga Sporazumna strana će se suzdržati od primjene bilo kakve legislacije blokiranja.

Član 20.
Konverzija valute i slanje zarade

Svaka Sporazumna strana dozvolit će zrakoplovnom prijevozniku/prijevoznicima druge Sporazumne strane da konvertuju i pošalju vani u državu po izboru zrakoplovnog prijevoznika/zrakoplovnih prijevoznika, na zahtjev, sve lokalne prihode od prodaje usluga zračnog prometa i vezanih za aktivnosti koje su u direktnoj vezi sa zračnim prometom, preko iznosa koji se lokalno distribuira, sa konverzijom i slanjem novca dozvoljenim brzo bez ograničenja, diskriminacije ili oporezivanja u tom smislu, po kursu primjenjivom na dan podnošenja zahtjeva za konverziju i slanje novca.

Član 21.**Prodaja i trgovina proizvodima zračnog prometa**

1. Svaka Sporazumna strana će odobriti zračnim prijevoznicima druge Sporazumne strane pravo da prodaju i trguju međunarodnim zrakoplovnim uslugama i proizvodima vezanim za to, na njenoj teritoriji (direktno ili preko zastupnika ili drugih posrednika po izboru zrakoplovnog prijevoznika), uključujući pravo da uspostave kancelarije, i na liniji i van linije.
2. Svaka Sporazumna strana imat će pravo da prodaje prijevoz u valuti te teritorije ili, po vlastitom nahođenju, u lako konvertovanim valutama drugih zemalja, i svaka osoba imat će pravo da kupi takav prijevoz u valuti prihvaćenoj od strane tog zrakoplovnog prijevoznika.

Član 22.**Osoblje koje nema lokalno državljanstvo i pristup lokalnim uslugama**

1. Odabranom zrakoplovnom prijevozniku ili prijevoznicima jedne Sporazumne strane bit će odobreno, na osnovu reciprociteta, da dovedu i drže na teritoriji druge Sporazumne strane njihove predstavnike i komercijalno, operativno i tehničko osoblje, prema potrebama u vezi sa obavljanjem dogovorenih usluga.
2. Ove potrebe u osoblju mogu, prema opciji odabranog zrakoplovnog prijevoznika ili zrakoplovnih prijevoznika jedne Sporazumne strane, biti zadovoljene vlastitim osobljem ili korištenjem usluga bilo koje druge organizacije, kompanije ili zrakoplovnog prijevoznika, koji radi na teritoriji druge Sporazumne strane i ovlaštenim da vrši takve usluge za druge zrakoplovne prijevoznike.
3. Predstavnici i osoblje podlijevat će zakonima i propisima na snazi druge Sporazumne strane, i u skladu sa takvim zakonima i propisima:
 - a) svaka Sporazumna strana će, na osnovu reciprociteta i sa minimumom odlaganja, dati potrebne radne dozvole, posjetilačke vize ili druge slične dokumente predstavnicima i osoblju navedenim u paragrafu 1. ovog člana; i
 - b) obje Sporazumne strane olakšat će i ubrzati zahtjeve za izdavanje radne dozvole za osoblje koje vrši određene privremene dužnosti ne prelazeći devedeset (90) dana.

Član 23.
Promjena propisanih razmjera

1. Svaki odabrani zrakoplovni prijevoznik može na bilo kojim ili svim letovima u dogovorenom zračnom prometu i koji su mu na raspolaganju, promijeniti letjelicu na teritoriji druge Sporazumne strane ili na bilo kojoj tački na određenim linijama, pod uvjetom da:
 - a) će letjelica koja se koristi preko tačke promjene letjelice biti na rasporedu istovremeno sa letjelicom za letove u i van zemlje, kako već bude slučaj; i
 - b) u slučaju da promjena letjelice na teritoriji druge Sporazumne strane i gdje više od jedne letjelice radi preko tačke promjene, ne više od jedne takve letjelice može biti jednake veličine i nijedna ne može biti veća nego letjelica koja se koristi na trećem i četvrtom slobodnom sektoru.
2. U svrhu promjene razmjera rada, odabrani zrakoplovni prijevoznik može koristiti vlastitu opremu i, podložno državnim propisima, iznajmljenu opremu, i može raditi prema komercijalnom sporazumu sa drugim zrakoplovnim prijevoznikom.
3. Odabrani zrakoplovni prijevoznik može koristiti različite ili iste brojeve letova za sektore promjene rada njihovih letjelica.

Član 24.
Postupanje na tlu

Podliježući sigurnosnim odredbama koje se primjenjuju, uključujući ICAO sandarde i Preporučene prakse (SARP) sadržene u Aneksu 6, odabrani zrakoplovni prijevoznik može birati između konkurentskih snadbjevača usluga postupanja na tlu.

Član 25.
Kodšering i sporazumijevanje o saradnji

1. Podliježući regulatornim zahtjevima koji se od strane nadležnih tijela zračnog prometa svake Sporazumne strane normalno primjenjuju na ovakve djelatnosti, svaki odabrani zrakoplovni prijevoznik druge Sporazumne strane može se sporazumjeti o saradnji u svrhu:
 - a) održavanja dogovorenog zračnog prometa na određenim linijama koristeći kodšering (tj. prodaja transporta pod vlastitim kodom) na letovima na kojima radi zrakoplovni prijevoznik/prijevoznici bilo koje Sporazumne strane [i/ili bilo koje treće zemlje]; i/ili
 - b) obavljanja prometa pod kodom bilo kog drugog zrakoplovnog prijevoznika/ zrakoplovnih prijevoznika gdje je ovakav zrakoplovni prijevoznik/prijevoznici dobio dozvolu od strane nadležnih tijela zračnog prometa jedne strane da prodaje promet pod svojim kodom na letovima na kojima radi taj odabrani zrakoplovni prijevoznik druge Sporazumne strane.
2. Usluge kodšeringa koje uključuju promet između tačaka jedne Sporazumne strane bit će ograničene na letove koje obavljaju zrakoplovni prijevoznik/prijevoznici sa dozvolom nadležnih tijela zračnog prometa te Sporazumne strane da osigurava zračni promet između tačaka na teritoriji te Sporazumne strane i svaki promet između tačaka na toj teritoriji pod kodom obabranog zrakoplovnog prijevoznika druge Sporazumne strane bit će dostupan samo kao dio međunarodnog putovanja. Svi zrakoplovni prijevoznici uključeni u dogovor o kodšeringu će poštovati odgovarajuća tijela određene linije. Zrakoplovni prijevoznici imat će dozvolu za transfer prometa između letjelica koja su uključene u kodšering, bez ograničenja.
3. U svrhe člana 16. (Kapacitet) ovog Sporazuma, nadležna tijela zračnog prometa jedne Sporazumne strane neće nametnuti ograničenje na kapacitet koji će ponuditi zrakoplovni prijevoznik ili prijevoznici koje je odabrala druga Sporazumna strana na usluge kodšeringa.
4. Odredbe za kodšer treće strane podliježu uvjetima da svi zrakoplovni prijevoznici u takvim dogovorima:
 - (a) su dobili odobrenje i ispunjavaju zahtjeve koji se primjenjuju na takve dogovore od strane nadležnih tijela zračnog prometa Ugovornih strana,
 - (b) imaju potrebna prometna prava i poštuju principe ovog Sporazuma,
 - (c) osiguraju potrošačima odgovarajuće informacije koje se tiču takvog kodšeringa i sporazuma o blokiranom prostoru.

Član 26.
Iznajmljivanje letjelice

1. Svaka Sporazumna strana može spriječiti korištenje iznajmljenih letjelica za zračni promet koji pokriva ovaj sporazum, a koje nije u skladu sa članovima 8. (Bezbjednost) i 9. (Sigurnost u zrakoplovstvu).
2. Podliježući gornjem paragrafu 1, odabrani zrakoplovni prijevoznici svake Sporazumne strane mogu obavljati zračni promet prema ovom sporazumu tako što će:
 - a) koristiti dry-leased letjelicu bilo kojih [uključujući kompaniju] zrakoplovnih prijevoznika;
 - b) koristiti wet-leased letjelicu drugih zrakoplovnih prijevoznika iste Sporazumne strane;
 - c) koristiti wet-leased letjelicu zrakoplovnih prijevoznika druge Sporazumne strane; i
 - d) koristiti wet-leased letjelicu zrakoplovnih prijevoznika trećih zemalja,pod uvjetom da svi zrakoplovni prijevoznici koji učestvuju u dogovorima navedenim u gornjim b), c) i d), imaju odgovarajuću dozvolu i postupaju u skladu sa zahtjevima koji se obično primjenjuju na takve dogovore.
3. I pored gornjeg paragrafa 2. d), odabrani zrakoplovni prijevoznici svake Sporazumne strane mogu obavljati zračni promet prema ovom sporazumu koristeći wet-leased letjelicu na kratak period, ad hok letjelice od zrakoplovnih prijevoznika trećih zemalja.

Član 27.
Intermodalna služba

Svaki odabrani zraoplovni prijevoznik može koristiti svoje ili druge službe za površinski promet zrakoplovnog tereta.

Član 28.
Sistemi kompjuterske rezervacije (CRS)

Svaka Sporazumna strana primijenjivat će ICAO Pravila postupanja za reguliranje i rad Sistema kompjuterske rezervacije na njenoj teritoriji.

Član 29.
Zabrana pušenja

1. Svaka Sporazumna strana će zabraniti ili obavezati svoje zrakoplovne prijevoznike da zabrane pušenje na svim letovima koji prijevoze putnike, a koje obavljaju njihovi zrakoplovni prijevoznici između teritorija Sporazumnih strana. Ova zabrana će se primjenjivati na sva mjesta u letjelici i bit će na snazi od momenta početka ulaska putnika u avion do momenta kada se završi izlazak putnika iz aviona.
2. Svaka Sporazumna strana preduzet će sve mjere koje smatra razumnim da osigura postupanje njenih zrakoplovnih prijevoznika i njihovih putnika i posade u skladu sa odredbama ovog člana, uključujući uvođenje odgovarajućih kazni za nepostupanje u skladu sa ovim odredbama.

Član 30.
Zaštita prirodne sredine

Sporazumne strane podržavaju potrebu zaštite prirodne sredine promovišući održivi razvoj zrakoplovstva. Sporazumne strane su saglasne, u odnosu na djelatnosti između njihovih teritorija, da poštuju ICAO standarde i preporučene prakse (SARP) Aneksa 16. i postojeću ICAO politiku i smjernice o zaštiti prirodnog okoliša.

**Član 31.
Statistika**

Nadležna tijela za zračni promet obje Sporazumne strane će dostaviti jedna drugoj, na zahtjev, periodičnu statistiku ili druge slične informacije koje se odnose na promet obavljen prema dogovorenim uslugama.

Član 32.
Konsultacije

1. Svaka Sporazumna strana može, bilo kada, zahtijevati konsultacije radi tumačenja, primjene, sprovođenja ili promjenu ovog Sporazuma ili poštovanja ovog Sporazuma.
2. Takve konsultacije [koje mogu biti u vidu razgovora ili prepiske] početak će u roku od 60 [30] dana od datuma kada druga Sporazumna strana primi pismeni zahtjev, ukoliko nije drugačije dogovoreno između Sporazumnih strana.

Član 33 Razrješenje sporova

1. U slučaju pojave bilo kakvog spora između Sporazumnih strana, a koji se odnosi na tumačenje ili primjenu ovog Sporazuma [izuzev onih koji se mogu javiti u okviru člana 15 (Fer konkurencija), člana 8. (Bezbjednost), člana 17. (Tarife/Određivanje cijena)], Sporazumne strane će na prvom mjestu učiniti sve napore da ga razriješe konsultacijama i pregovorima.
2. Svaki spor koji ne može biti riješen konsultacijama, može na zahtjev svake Sporazumne strane biti predat medijatoru ili tijelu za rješavanje sporova. Ovakav medijator ili tijelo može biti korišten za medijaciju, određivanje sadržaja spora ili predlaganje lijekova za razrješenje spora.
3. Sporazumne strane će se unaprijed dogovoriti o uvjetima za medijatora ili tijela za rješavanje sporova, vodećim principima ili kriterijumima i uvjetima pristupa medijatoru ili tijelu za rješavanje sporova. Takođe će uzeti u obzir, ako je to potrebno, osiguravanje privremenog lijeka i mogućnost učešća bilo koje Sporazumne strane koja može biti pod direktnim utjecajem tog spora, imajući na umu ciljeve i potrebe za jednostavnim, odgovarajućim i ekspeditivnim postupkom.
4. Medijator ili članovi tijela za rješavanje sporova mogu biti imenovani sa spiska odgovarajuće kvalificiranih stručnjaka zrakoplovstva koji pravi ICAO. Izbor stručnjaka ili više njih bit će obavljen u roku od petnaest (15) dana od dana prijema zahtjeva za predaju medijatoru ili tijelu za rješavanje sporova. Ako se Sporazumne strane ne uspiju dogovoriti oko izbora eksperta ili eksperata, izbor se može dati predsjedniku Vijeća ICAO. Svaki stručnjak koji se koristi u ovom mehanizmu mora biti adekvatno kvalificiran za opšti predmet spora.
5. Medijacija bi trebala biti završena u roku od šezdeset (60) dana od dana angažiranje medijatora ili tijela za rješavanje sporova i svaka odluka uključujući, ako postoji, svaku preporuku, trebala bi biti podnesena u roku od šezdeset (60) dana od dana angažiranja eksperta ili eksperata. Sporazumne strane se mogu unaprijed dogovoriti da medijator ili tijelo za rješavanje sporova mogu odobriti privremeni lijek podnosiocu žalbe, ako se to zahtijeva, u kom slučaju će se odluka donijeti na početku.
6. Sporazumne strane će prijateljski saradivati u cilju pospješivanja medijacije i obaveze poštovanja bilo kakve odluke ili rješenja medijatora ili tijela za rješavanje sporova, osim ako se nisu drugačije dogovorile. Ako se Sporazumne strane unaprijed dogovore da zahtijevaju samo utvrđivanje činjenica, koritić će te činjenice u rješavanju spora.

7. Troškovi ovog mehanizma bit će procijenjeni nakon upoznavanja istih i jednako raspodijeljeni, sa mogućnošću ponovne raspodjele prema konačnoj odluci.
8. Ovaj mehanizam nije na štetu nastavljanja korištenja procesa konsultacija, naknadnog korištenja arbitraže, ili Poništenja prema članu 36.
9. Ako Sporazumne strane ne uspiju postići razrješenje medijacijom, spor može, na zahtjev svake od Sporazumnih strana, biti predat na arbitražu u skladu sa procedurom iskazanom dole.

**Član 34.
Izmjene**

1. Svaka Sporazumna strana može u svako doba zahtijevati konsultacije sa drugom Sporazumnoom stranom radi mijenjanja postojećeg Sporazuma ili njegovog Aneksa ili njegovog Rasporeda linija. Takve konsultacije će početi u periodu od šezdeset (60) dana od dana prijema takvog zahtjeva. Takve konsultacije mogu biti obavljene kroz diskusiju ili putem prepiske.
2. Svaka izmjena ovog Sporazuma dogovorena od strane Sporazumnih strana putem prepiske postat će izvršna kada se potvrdi razmjenom diplomatskih nota.

Član 35.
Multilateralni sporazumi

Ako obje Sporazumne strane postanu članice multilateralnog sporazuma koji se tiče tačaka pokrivenih ovim sporazumom, konsultovat će se da odrede da li ovaj sporazum treba biti revidiran da bi uzeo u obzir taj multilateralni sporazum.

Član 36.
Prestanak važenja sporazuma

Svaka Sporazumna strana može, bilo kada, obavjestiti u pismenoj formi, putem diplomatskih kanala, drugu Sporazumnu stranu o svojoj namjeri da okonča ovaj sporazum. Takva obavijest će istovremeno biti dostavljena ICAO. Ovaj Sporazum će se okončati u ponoć, u mjestu prijema obavijesti, dvanaest mjeseci nakon dana prijema obavijesti od strane druge Sporazumne strane, ukoliko se obavijest prema dogovoru ne povuče prije isteka ovog perioda. U nedostatku potvrde prijema od strane druge Sporazumne strane, smatrat će se da je obavijest primljena četrnaest (14) dana poslije prijema obavijesti od strane ICAO.

Član 37.
Registracija kod ICAO

Ovaj Sporazum i svaka promjena istog bit će registrirana po njegovom potpisivanju kod Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva od strane Bosne i Hercegovine.

Član 38.
Stupanje na snagu

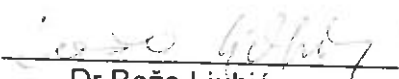
Svaka od Sporazumnih strana će putem diplomatskih kanala obavijestiti drugu Sporazumnju stranu o ispunjavanju njenih internih pravnih uvjeta za stupanje ovog Sporazuma na snagu. Ovaj Sporazum će stupiti na snagu trinaestog dana nakon prijema prethodne obavijesti.

U prisustvu dole potpisanih, propisno ovlaštenih od strane svojih vlada, koji su potpisali ovaj Sporazum.

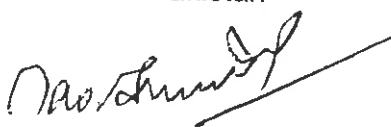
Zaključeno u duplikatu, u Sarajevu, dana 27. aprila 2007. godine, na zvaničnim jezicima Bosne i Hercegovine: bosanskom, srpskom i hrvatskom i na engleskom jeziku, od kojih je svaki tekst jednako autentičan.

U slučaju razlike u tumačenju ovog Sporazuma, prevladat će tekst na engleskom jezik

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine

Dr Božo Ljubić
Ministar komunikacija i prometa

Za Vladu Islamske Republike
Pakistan

Rao Sikandar Iqbal
Prvi ministar odbrane

ANEKS

Raspored linija

- A. Odabrani zrakoplovni prijevoznik ili prijevoznici Bosne i Hercegovine imat će pravo da obavljaju planirani međunarodni zračni promet na linijama preciziranim u nastavku:

Tačke u Bosni i Hercegovini	Središnje tačke	Tačke u Pakistanu	Tačke izvan tog područja
Bilo koje tačke	Bilo koje tačke izuzev Saudijske Arabije	Karači, Islamabad/Lahore	Bilo koja tačka

- B. Odabrani zrakoplovni prijevoznik ili prijevoznici Islamske Republike Pakistana imat će pravo da obavljaju planirani međunarodni zračni promet u oba pravca na linijama preciziranim u nastavku:

Tačke u Pakistanu	Središnje tačke	Tačke u Bosni i Hercegovini	Tačke izvan tog područja
Bilo koje tačke	Bilo koja tačka	Sarajevo i druga tačka	Bilo koje tačke

NAPOMENE:

1. Bilo koja tačka ili tačke na preciziranim linijama mogu biti izostavljene od strane odabranih zrakoplovnih prijevoznika obje Ugovorne strane na jednom ili svim letovima, pod uvjetom da je tačka porijekla ili dolaska na teritoriji te Ugovorne strane.
2. Središnje tačke ili tačke izvan tog područja odabrani zrakoplovni prijevoznici obje Ugovorne strane mogu opsluživati bez korištenja pete slobode prometnih prava. Implementiranje pete slobode prometnih prava bit će dogovoreno između nadležnih tijela zračnog prometa Ugovornih strana.
3. Nadležna tijela zračnog prometa Ugovornih strana će, s vremena na vrijeme, zajednički odrediti ukupan broj frekvencija koje mogu obavljati odabrani zrakoplovni prijevoznici dviju Ugovornih strana